

Z vedeckého života

Správa z konferencie XIV. Lubyho právnické dni: *Ad hoc legislatíva v súkromnom práve*, Smolenice, 19. – 20. septembra 2019

Medzinárodné vedecké bienále XIV. Lubyho právnické dni sa tradične uskutočnilo v dňoch 19. – 20. septembra 2019 v kongresovom centre SAV v Smoleniciach. Usporiadatelia – Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a Nadácia Štefana Lubyho – usporiadali konferenciu s podporou Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied ako spoluorganizátora. Rokovanie konferencie na tému *Ad hoc legislatíva v súkromnom práve* otvorili a účastníkov privítali prof. PaedDr. René Bilík, CSc., rektor Trnavskej univerzity v Trnave, prof. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD., dekanica Právnickej fakulty, doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD., predsedníčka Správnej rady Nadácie Štefana Lubyho a doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc., riaditeľ Ústavu štátu a práva SAV. Rečníci zvýraznili kontinuitu konania tohto významného podujatia súkromného práva a venovali spomienku jej dlhoročným organizátorom a patrónom, v roku 2018 zosnulým profesorom Trnavskej univerzity v Trnave, Petrovi Blahovi a Jozefovi Prusákovi.

Bezprostredne po otvorení konferencie nasledoval prvý blok príspevkov, ktorý zvýraznil medzinárodný a výrazne stredoeurópsky charakter konferencie s ohľadom na pôvod, ako aj afiliáciu rečníkov.

Ako prvý vystúpil krakovský profesor Fryderyk Zoll pôsobiaci súčasne na European Legal Studies Institute v nemeckom Osnabrücku s príspevkom na tému *The protection of the reputation of Polish nation in the statute on Institute of the National Memory as abuse of the private law Instruments* (Ochrana cti poľského národa v zákone o Ústave národnej pamäti ako zneužitie súkromnoprávných nástrojov). Zoll na podklade novej právnej úpravy v Poľsku nastolil otázku, či možno národu priznať osobnostné práva. Zápornou odpoveďou zrejme vyjadril aj svoj názor na existujúci problém zneužitia súkromného práva a občianskoprávných inštitútov v politickom boji v Poľsku.

Stabilite súkromného práva a turbulencii politiky sa v prednáške venoval prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš z Právnickej fakulty TU v Trnave. Poukázal na úlohu sudcov, ktorí by mohli slúžiť ako strážcovia stability súkromného práva. Je však otázne, do akej miery však majú možnosť a schopnosť plniť tieto úlohy v rozkolísanom systéme príznačnom nárastom legislatívy, kauzistiky, vysokej miery špecializácie s častou absenciou racionálneho diskurzu.

Prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Brno, Česká republika, sa v úvode prednášky s názvom *Spontánnosť súkromného právneho rádu versus entropie jeho regulatorných verejnoprávnych tzv. korekcií* venoval otázke, čo vôbec charakterizuje pojem ad hoc legislatíva, ktoré právne akty možno podradiť pod tento pojem? Poukázal na rôzne účely a formy prijímania ad hoc legislatívy, ktorú *stricto sensu* Bejček vidí aj v náleze ústavného súdu, pričom publiku predostrel celú paletu opatrení v komparatívnom aj historickom prehľade. Z jeho prezentácie, ako aj z prezentácií jeho predrečníkov zreteľne vyplynul názor, že ad hoc legislatívu považujú za negatívny jav a nie sú zástancami jej rozširovania nad rámec krajne nevyhnutnej potreby. Na toto nazeranie upozornila moderátorka sekcie doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD., ktorá požiadala rečníkov o zaujatie stanoviska k negatívne vyhraneniu k ad hoc legislatíve, keďže na rozdiel od nich by považovala za vhodné zvážiť aj alternatívu kladného nazerania na ad hoc prijímané právne akty. Tento názor podporil v diskusií Dobrovodský, ktorý odmietol niektoré argumenty vo vzťahu ku kritike koncepcie právnej úpravy povinného zverejňovania zmlúv.

V ďalšom bloku sa zahraniční prednášajúci sústredili na pravdepodobne najčastejší prípad nedávnych ad hoc regulácií – legislatívne zásahy do spotrebiteľských vzťahov. Viaceré „nové“ členské štáty sa borili s problémom hy-

potekárných úverov denominovaných v cudzích menách.

Prof. dr. sc. Tatjana Josipović, Právnická fakulta, Univerzita v Záhrebe, Chorvátsko, v príspevku *Ad hoc legislatíva vo finančnej kríze* prezentovala pokusy a strasti chorvátskej cesty riešenia spotrebiteľských úverov a vplyvu finančnej krízy. Poukázala na to, že mnohé z riešení sú neefektívne a môžu narážať nielen na limity súkromného práva, ale aj na limity ústavného práva. Zvýraznila však pozitívne prvky chorvátskeho prístupu k riešeniu.

Ďalšie ad hoc riešenie priniesol príspevok prednesený prof. Dr. Christianom Alunarium, spracovaný v spoluautorstve s assoc. prof. Lucian Bojin z Právnickej fakulty, Západnej univerzity Vasilea Goldișa, Arad, Rumunsko. Jeho predmetom bola *rumunská úprava datio in solutum ohľadne bankových úverov zabezpečených nehnuteľným majetkom*. Podstatou rumunského riešenia hypotekárných úverov bolo umožnenie *ex lege* dlžníkovi zbaviť sa zabezpečeného záväzku (hypotéky) tým, že odovzdal predmet zabezpečenia veriteľovi. Ako sa však ukázalo, rumunský ústavný súd považoval plošné riešenie umožňujúce dať za účelom splnenia za čiastočne protiústavné a súdy musia v každom prípade skúmať, či nastali neočakávané okolnosti v záväzkovom vzťahu, ktoré by takéto riešenie pripúšťali.

Nasledujúci rečník, prof. Dr. Attila Menyhárd, PhD., Právnická fakulta, Univerzita Loránda Eötvösa v Budapešti, sa v príspevku *Podporovanie sociálnej spravodlivosti prostredníctvom súkromného práva* venoval problému maďarských hypoték v cudzej mene a legislatívnemu riešeniu. Poukázal na to, že tieto prípady mali byť správne riešené *ex post* – a to na základe pravidla o zmene okolností. Externé zásahy ad hoc legislatívy by mali nastať len v prípade, ak je ich následne riešenie stranami – hoci aj prostredníctvom *clausula rebus sic stantibus* – neefektívne a ak takéto zásah slúži korektívnej spravodlivosti.

Dr. Aneta Wiewiórowska, European Legal Studies Institute, Osnabrück, Nemecko, poukázala na *poľské pokusy vysporiadať sa s problémom spotrebiteľských úverov denominovaných*

v švajčiarskych frankoch. V poslucháčoch zazrezoval najmä jej názor o veľmi širokom rozsahu pôsobnosti smernice o nekalých zmluvných klauzulách v spotrebiteľských vzťahoch, resp. snaha o pomerne širokú obsahovú kontrolu spotrebiteľských zmlúv.

V prvý deň konania konferencie, na ktorej sa obvykle zúčastňujú zástupcovia širokej palety právnických profesií, sa tradične koná slávnostná recepcia, a ani tento rok nebol výnimkou. Program recepcie XIV. Lubyho právnických dní bol obohatený slávnostným krstom knihy *Augustín Ráth, Prvý slovenský rektor Univerzity Komenského*. Autorom knihy je docent Jozef Vozár, ktorý v edícii vydavateľstva Veda *Významní slovenskí právnici* publikoval už tri knihy a významne tak prispieva k podpore uvedomenia si koreňov slovenskej právnej vzdelanosti.

Druhý deň konania konferencie otvorila skupina slovenských rečníkov: prof. JUDr. PhDr. Tomáš Gábriš, PhD. LL.M, Právnická fakulta TU v Trnave, prof. JUDr. Mária Patakyová, CSc., verejná ochrankyňa práv, JUDr. Ján Štiavnický, PhD., Ústavný súd Slovenskej republiky, JUDr. Martin Maliar, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Tomáš Gábriš, v prvom rade právny teoretik a historik, v príspevku *Leges singulares* predstavil ďalšie perspektívy pohľadu na ad hoc legislatívu vrátane zaujímavej paralely medzi *private acts* v angloamerickom práve ako jednorazovými všeobecnými právnymi aktmi iniciovanými záujmami súkromnej osoby a už v staršom uhorskom práve využívanými súkromnými zákonmi (známymi aj ako privilégia). Značnú diskusnú odozvu vyvolal príspevok M. Patakyovej *Právo slobodne sa združovať pod vplyvom ad hoc legislatívy*, v ktorom poukázala na rozpor medzi proklamovaným privilegovaným postavením politickej strany v kontexte združovacieho práva občanov a novou právnou úpravou, ktorou sa rozširujú možnosti zrušenia strany administratívnou cestou (§ 22 ods. 8 zákona o politických stranách a politických hnutiach) aj s nastolením otázky ústavnej konformity tohto riešenia. Rečníčka v diskusii reagovala na poznámky prof. Bejčka a doc. Gajdošovej, pri-

čom témou boli predovšetkým rozšírené zákoné dôvody s dosahom zápisu politickej strany „v likvidácii“ v registri politických strán, keď môže strana vykonávať iba pôsobnosť súvisiacu so zrušením strany. Ide o ďalšie zákonné dôvody vedúce k nedobrovoľnému zániku politickej strany mimo rozpustenia prostredníctvom rozhodnutia Najvyššieho súdu o rozpustení politickej strany na návrh generálneho prokurátora, teda správny súdom, a mimo právoplatného rozhodnutia súdu v trestnom konaní. (Např. v dôsledku nesplnenia evidenčných povinností strany vo vzťahu k registru, nesplnenie povinností strany doručiť výročnú správu štátnej komisii, nedodržanie pravidiel určených pre maximum príjmov strany).

Ján Štiavnický otvoril prezentáciu svojho príspevku s názvom *Ústavnoprávne problémy ad hoc legislatívy* zdôraznením potreby nazerať na ad hoc legislatívu zmierlivým pohľadom, s porozumením k jej obvyklému účelu uspokojenia potrieb tranzitného obdobia. S výzvou „Kto by sa ad hoc legislatívy bál?“ poukázal (aj s uvedením konkrétnych príkladov z rozhodovacej praxe ústavného súdu) na nevhodnosť existencie stavu permanentnej nedôvery zákonodarcu k justícii a ústavného súdu k zákonodarcovi. Jeho „pozitívny“ prístup bol vhodným upozornením na nebezpečenstvo pestovania a živenia celkovej nedôvery odbornej verejnosti k ad hoc legislatíve a na spoločenskú potrebu – v rozumnej miere – presadzovať aj kultúru dôvery a dobrej viery v motiváciu zákonodarcu prijímajúceho ad hoc legislatívu. V poslednom príspevku bloku *Ad hoc legislatíva z pohľadu tvorby zákonov* Martin Maliar ako skúsený legislatívca doslovne previedol účastníkov konferencie štádiami prípravy zákona (z kategórie ad hoc) prevažne z pohľadu predkladateľa tohto zákona, ale aj s upozornením na rôzne právne a mimoprávne faktory legislatívneho procesu, ktoré dotvárajú konečnú podobu prijatého právneho aktu v Národnej rade SR. Z hľadiska prípustnosti prijatia ad hoc zákona Maliar zvažuje využitie testu proporcionality, hoci sám pripúšťa, že toto riešenie asi nie je ideálne na posúdenie odôvodnenosti novej legislatívy.

Nasledujúci blok otvoril prof. JUDr. Anton Dulak, PhD., Paneurópska vysoká škola, Bratislava, s príspevkom *Kodifikácia, dekodifikácia, rekodifikácia a ďalšie cesty súkromného práva*. Zhrnul najmä doterajšie skúsenosti s rekodifikáciou súkromného práva a nazrel na problém ad hoc legislatívy z opačného konca – z pohľadu rekodifikácie kódexového typu.

Doc. JUDr. Milan Hulmák, PhD., Právnická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika, v príspevku *Súkromnoprávna regulácia platforiem* poukázal na skúsenosti viacerých členských štátov pri regulácii platforiem na uzatváranie zmlúv. Presadzoval pritom východisko, podľa ktorého aj klasické mechanizmy a inštitúty zmluvného (resp. súkromného práva) umožňujú riešiť problémy súvisiace s platformami. Za vhodné však považuje úpravu osobitných nárokov, ktorými sa realizujú napríklad informačné povinnosti odstraňujú informaçnú asymetriu účastníkov. Kritike podrobil aj návrh slovenskej právnej úpravy zodpovednosti prevádzkovateľa platformy.

Predstavitel' Ústavu štátu a práva Akadémie vied Českej republiky, doc. JUDr. Bohumil Havel, PhD., voľne nadviazal na predrečníkov výstupom na tému *Ad hoc úprava v všeobecnej právnej režim v obchodnom práve*. Zameral sa tak na legislatívu – vznik, fungovanie a motivačné schémy obchodnoprávnej legislatívy, ale aj na určitú paralelu s obchodnoprávnou právo tvorbou – vnútornými pravidlami obchodnej korporácie, ktoré ako generálny právny režim môžu byť prepichované ad hoc prijatými rozhodnutiami.

Záverečnú časť konferencie tvorilo trio slovenských výstupov. V prvom z nich, doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc., Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied, ponúkol praktický pohľad na *Kauzu Tipos - dôvod prijatia ad hoc procesnej legislatívy*. Poukázal na častý problém nie úplne rozvinutých právnych kultúr, že zákonodarcu musí ad hoc legislatívou reagovať nielen na zásadné exogénne vplyvy typu finančná kríza, zásadné kurzové otrasy či zmeny vo fungovaní určitých služieb, ale aj na činnosť vlastných orgánov.

Poslucháči srdečne privítali aj príspevok sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky, doc. JUDr. Petra Molnára, PhD., *Ad hoc legislatíva v exekučnom práve*. Priniesol pohľad na nedávne zmeny v exekučnom práve a kládol si otázku, či všetky viedli k sledovanému cieľu. Už pri výpočte zoznamu zásahov bolo zrejme, že toto právne odvetvie čelí silnej zákonodarej aktivite. Príspevok bol doplnený aj o prehľad a stručný popis zásahov ústavného súdu do exekučného poriadku.

Záverečný príspevok konferencie predniesla doc. JUDr. Lucia Žitňanská, PhD., z usporiadateľskej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Sústredila sa na *Ad hoc legislatívu v konkurznom práve*, ktorá, podobne ako v exekučnom práve, je dielom legislatívnych snáh o riešenie nielen konkrétnych technických nedostatkov, ale aj vypuklých celospoločenských problémov, resp. prípadov s celospoločenským dosahom. Rečníčka prezentovala faktograficky obsiahly výsledok empirického a štatistického výskumu o reštrukturalizačných konaniach na Slovensku, ktorý vykazuje zaujímavé trendy. Z týchto dát boli extrapolované hypotézy, ktoré mali vysvetliť reakcie zákonodarcu na reakciu. Zrejme až budúci – avizovaný – výskum a ďalšie dáta o javoch budúcich tieto hypotézy preukážu alebo vyvrátia.

Konferenciu ukončila záverečným príhovorom predsedníčka Správnej rady Nadácie Štefana Lubyho doc. JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

Tým sa skončili dva dni plné zaujímavých prednášok, ktoré poukázali nielen na dôvody zákonodarných zásahov a ich spôsoby či techniku realizácie, ale aj ich limity. Ukázalo sa, že rôzne právne poriadky čelia výzvam a viacerí zákonodarcovia sa neubránili nutkaniu prijať rôzne ad hoc úpravy v súkromnom práve a nečakali, kým riešenie príde z judikatúry. Ukázalo sa však aj to, že takéto riešenia sú často problematické nielen z hľadiska ich efektivity, ale aj z hľadiska ústavnej konformity. Aj tento ročník konferencie potvrdil jej vysokú vedeckú úroveň, hojne navštevovanej domácimi a zahraničnými hosťami. Skončil sa ďalší ročník radu už tradičných konferencií, reflektujúcich vždy aktuálne otázky súkromného práva, na ktorých sa živo diskutuje. Jej vedecké zámery presahujú priestor strednej Európy. Príspevky so zapracovaním impulzov z diskusie by čoskoro mali byť publikované v zborníku, ktorého vydanie na konferencii avizovali.

**Monika Jurčová
Kristián Csach***

* Doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave; doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.